

Kırsal Turizmin Yöre Kalkınmasındaki Rolü: *Sandıklı* Yöresi Kırsal Turizm Potansiyeli

Zeliha Duygu ÖLMEZ^{1*}

Göksel Kemal GİRĞİN²

¹Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, Türkiye

²Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Balıkesir, Türkiye

*Sorumlu Yazar

E-mail: z.duygu.olmez@hotmail.com

Geliş Tarihi: 17 Ekim 2015

Kabul Tarihi: 01 Aralık 2015

Özet

Günümüzde ekonomik, siyasal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak ülkeler arasında rekabet artmış ve turizm sektörünün sağladığı imkânların ileriye dönük olumlu sonuçlar verdiği gözlemlenmiştir. Buna ek olarak uluslararası turizm hareketlerinde değişimler yaşanmış, başlıca gelişen ve gelişmekte olan ülkelerdeki turistlerin yenilik arayışları, rutin tatil anlayışının değişmesi ve artan kırsal sürdürülebilirlik bilinci alternatif turizm türlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu durum kırsal turizmin ilgi gören ve gelişmeye hazır bir turizm çeşidi olmasına neden olmuştur.

Türkiye, dört mevsimi aynı anda yaşayan, yörelerinde bulunan sayısız doğal ve tarihi zenginliklere sahiptir. Bunun yanı sıra kırsal turizm açısından da kırsal yörelerin kalkınmasında ve sürdürülebilirliğin devamı açısından önemli bir gizli güç olma potansiyeli göstermektedir. Kırsal yörelerin köklü tarihi, kültürel anlamdaki derinliği, doğal güzellikleri, endemik değerleri olması sebebiyle doğru bir turizm planlaması ve yatırımı yapıldığında önemli bir çekim merkezi olacaktır. Bu özellikleri içerisinde barındıran ve hali hazırda kırsal turizm altyapısı bulunan yörelerden biri de Afyon ili'nde bulunan Sandıklı Yöresi'dir.

Sandıklı Yöresi coğrafi konumu, çekici iklim türü, tarımsal alandaki çeşitliliği, geniş orman ve florası, canlı türleri, geçmişten bugüne korunmuş doğal ve tarihi yapıları, termal turizm kapasitesi ve birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olması sebebiyle yelpazesi geniş tutulmaya hazır bir kırsal turizm potansiyeline sahiptir. Kırsal turizmin yöreye sağlayacağı ekonomik faydaları göstermek amacıyla Sandıklı'da yaşayanların görüşleri çerçevesinde yörenin kırsal turizm potansiyelini belirlemeye yönelik bir inceleme yapılmış ve bu bağlamda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal turizm, Kırsal kalkınma, Kırsal turizm potansiyeli, Sandıklı Yöresi

Role of Rural Tourism in Region Development: *Sandıklı* Region Rural Tourism Potential

Abstract

Today, economic, competition among countries has increased in parallel with the political and technological developments and the opportunities provided by the tourism sector that showed positive results going forward. In addition, there have been changes in the international tourism movement of tourist's novelty seeking major developed and developing countries, changes in routine and increased understanding countryside holidays.

Turkey, living in four seasons at the same time, has numerous natural and historical treasures found in the region. As well as the development of our region in terms of rural tourism and sustainability. Our region's rich historical, cultural depth of field, natural beauty, a true value because of the endemic tourism planning and investment will be an important center of attraction when done. One of our region which already hosts rural tourism infrastructure in this region properties are located in the province of Afyon called Sandıklı.

Sandıklı Region's geographical location, attractive climate species, the diversity of agricultural land, extensive forests and flora, species, natural history preserved today and historic structures, thermal tourism capacity and range due to have made a host to many civilizations has a rural tourism potential ready to be large. Rural tourism conducted a study to determine the potential of rural tourism in the region according to the opinions of people living in Sandıklı to demonstrate the economic benefits to the region and has been developed to provide advice in this regard.

Keywords: Rural tourism, rural development, rural tourism potential, Sandıklı Region's

GİRİŞ

Ülkelerin sahip olduğu turistik değerlerden en uygun biçimde faydalanabilmesi, sadece kitlesel turizm türlerine (deniz-kum-güneş vb.) bağlı kalmadan, farklı beklentileri bünyesinde barındıran, bilinenin-alışılmışın dışında alternatif turizm türlerine yönelmesini gerektirir. Turizm arz potansiyelinin yüksek olduğu, yıpranmamış doğal, tarihi ve sosyo-kültürel çekiciliklere sahip ülkeler, kaynaklarını planlı ve koruma-kullanma ilkelerine bağlı kalarak kullanmaya daha fazla önem göstermekte ve turizmde ürün çeşitliliğini sağlayacak alternatif turizm aktivitelerine yönelmektedirler[5].

Günümüzde, dünya turizm hareketlerinden daha fazla pay almak isteyen ülkelerin, sahip oldukları potansiyeli göz önünde bulundurarak, alternatif turizmi uygulamaya koyabilmeleri, rekabet üstünlüğü sağlama açısından önemli bir unsur olarak görülmektedir[11].

Turizmin kullandığı alanlar, çok çeşitlilik gösterir. Kentlerden kırlara, kıyılarından yaylalara ve oradan karlı dağlara, arkeolojik sitlerden köylere, göllerden nehirlerle, kaplıçalara, mağaralara, ormanlara, çöllere, kutsal yerlere, adalara kadar bu çeşitlilik sürüp gider. Buralarda yer alan doğal-kültürel kaynaklar eksantrik ve otantik olduğu sürece, insanı kendine

çeker. İşte o mekânların ve kültürlerin birbirinden farklılığı, turizm türlerini de o denli çok yapar[19].

Burada dikkate alınması gereken husus, Türkiye’de eğer kırsal turizm geliştirilmesi isteniyorsa, yalnızca ülke turizmi açısından önemini ortaya konulmasının yeterli olmayacağı, ayrıca ülke ekonomisine de ne gibi katkılarının olacağı saptanmasıdır. Çünkü kırsal turizm, kadının istihdamının sağlanması, yerel halkta girişimcilik ruhununun ateşlenmesi, yerel ekonomilere girdi ve dinamizm kazandırılması, turizmin ilişkili olduğu sektörlerin harekete geçirilmesi, bölgesel ve ulusal düzeyde kırsal kalkınmaya destek vermesi bakımından, önemli bir güce sahiptir [20]

Bu amaç doğrultusunda çalışma üç ana bölüm halinde ele alınmıştır. Birinci bölüm “Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma” başlığında ele alınmıştır. Bu bölümde kırsal turizmi tanımlayarak, arz ve talep üzerinde durulmuştur. Kırsal turizm aktiviteleri, kırsal turizm uygulamaları, kırsal turizmin etkileri ve ilişkili olduğu alanlar ele alınmış olan diğer konulardır. İkinci bölüm “Sandıklı Yöresinin Kırsal Turizm Potansiyeli” başlığındadır. Bu bölümde öncelikle Sandıklı Yöresinin tarihçesi, coğrafi konumu ve özellikleri açıklanmış ve kırsal turizm potansiyeline ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise Sandıklı’nın merkezinde yaşayan yöre halkı ile yörenin kırsal turizm potansiyeline ilişkin yapılan anket çalışmasına ilişkin bilgiler ve elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonrası ortaya çıkan sonuç ve önerilerle çalışma tamamlanmıştır.

Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma Kavramı

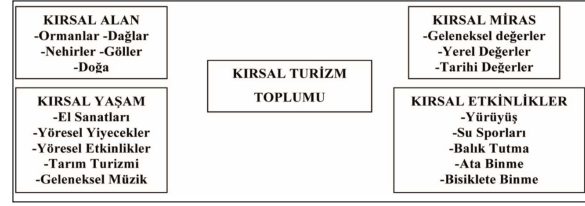
Temelini doğal kaynakların oluşturduğu kırsal alanlar, genellikle kendine has doğal ve kültürel yapısı olan, yaşamın geleneksel biçimde biçimlendirildiği, kente göre daha az karmaşık ve daha az sorunlu, küçük ölçekli sanayinin gerçekleştirildiği, insanların kent ile uzaktan da olsa ilişkisinin devam ettiği bölgelerdir. Kırsal alana ilişkin en önemli özelliklerden biri de kentlere oranla doğal bitki örtüsü ve toprağın daha fazla olmasıdır. Günümüzde karmaşıklaşan yaşam, yoğun çalışma koşulları, doğaya ve doğal kaynaklara olan eğilim, ilgi ve merak, betonlaşan kent yaşamından uzaklaşma isteği, gürlü gibi dış faktörlerin yarattığı baskıyı azaltma isteği, doğanın çekiciliği gibi faktörler insanları rahatlayabileceği doğa içerisindeki sakin yerlere yönelmiştir. İnsanların bu alanlara yaptıkları seyahatler de Kırsal Turizm kavramını gündeme getirmiştir[2].

Kırsal turizm çok boyutlu bir alternatif turizm türüdür. Kırsal alan olarak ifade edilen alanlarda, yörenin ekonomik, sosyo-politik, kültürel, tarihi, coğrafi, beşeri yapısına uygun olarak gelişen ve gelişmesi teşvik edilen turizm türüdür. Çiftlik turizmi ve tarım turizmi şeklinde bölümlere ayrılabilen, hatta bu turizm türleri zaman zaman kırsal turizm yerine kullanılmaktadır. Aslında kırsal turizm ne sadece çiftlik turizmi, ne de sadece tarım turizmidir [13].

Kırsal Turizm çok yönlü, kompleks bir aktivitedir. Yalnızca çiftlik temelli değildir. Kırsal Turizm çiftlikte tatilleri içine almakla birlikte “doğa tatilleri” ni ve özellikle de; “ekoturizm, alışveriş, kayak, bisikletli ve atlı doğa gezileri, macera, spor ve sağlık turizmi, avcılık ve balıkçılık, eğitim amaçlı yolculuklar, sanat, tarih ve etnik yapıya endeksli” turizmi de kapsamaktadır. Görüldüğü gibi birçok nedenden ötürü kırsal turizmin evrensel ve yeterli bir tanımını yapmak zordur. Bununla birlikte kırsallık, kırdaki tatillerin satışında merkezde yer alan argümandır. Şu halde kırsallığın tanımı iyi yapılmalıdır. [21]

Kırsal turizmi bir kavram olarak algılayabilmek için

onun belirleyicileri tanımlanmalıdır ve aşağıdaki şema bunu açıklamaktadır (Şekil: 1):

Şekil 1. Kırsal Turizm Toplununun Belirleyicileri
Kaynak:[25]

Kırsal alan; yaşam ve ekonomik faaliyetlerin, önemli ölçüde doğal kaynakların kullanımı ve değerlendirilmesine bağlı olduğu, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişme süreçlerinin yavaş ilerlediği, geleneksel değerlerin hayatın şekillenmesinde etkili olduğu, yüz yüze ilişkilerin önemini koruduğu, teknolojik gelişmelerin yaşama ve üretime yansımalarının daha uzun bir zaman aldığı, sosyo-ekonomik nitelikleriyle kentsel alanlar dışında kalan mekânlardır [6].

Kırsal alanın tanımından hareketle kırsal kalkınma kavramına bir açıklık getirilebilir. Kırsal kalkınma; kırsal alanlarda yaşayan insanların sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan yapısını değiştirecek biçimde üretim, gelir ve refah düzeylerinin geliştirilmesi, dengesizliklerin giderilmesi, kentsel alanlarda mevcut fiziksel ve toplumsal alt yapının kırsal alanlarda da oluşturulması, tarımsal ürünlerin daha iyi değerlendirilmesi yönündeki süreçleri, etkinlik ve örgütlenmeleri ifade etmektedir [9].

Kırsal kalkınma, içerisinde çok boyutlu etkinlikleri ve kavramları barındıran bir olgudur. Bu nedenle, üzerinde görüş birliğine varılan net bir tanımı yoktur. İlk kez Birleşmiş Milletler (BM) Örgütüncü tanımı yapılan “toplum kalkınması” tanımı, “kırsal, kalkınma” olarak da kabul edilmektedir. Bu tanımda, toplumun niteliği kırsal olup olmadığı belirtilmeksizin konuya genel bir açıdan yaklaşıldığı görülmektedir. Bu tanıma göre kırsal kalkınma; “küçük toplulukların içinde buldukları ekonomik, toplumsal ve kültürel koşulları iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabaların devletin bu konudaki çabalarıyla birleştirilmesi, bu toplulukların ulusun tümüyle kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına tam biçimde katkıda bulunmalarının sağlanması sürecidir [18].

Son zamanlarda kırsal kalkınma uzmanları tarafından kırsal turizm, kırsal alanların kalkındırılmasında yeni bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir[21]. Bu nedenle de, ülkelerin turizm sektörünün uluslararası turizm piyasasında rekabet gücünü artırıcı turizm türlerini gelişimini sağlayıcı gerekli politika ve stratejileri oluşturmaları önem arz etmektedir. Farklı turizm türleri içerisinde de kırsal turizmin önemi her geçen gün artmaktadır[3].

Kırsal alanların sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel yönden kalkındırılmasında kırsal turizmin olumlu etkileri aşağıdaki gibi sıralanabilir[8].

- Kırsal turizmin yaratmış olduğu istihdam sayesinde, kırsal alanlardaki işsizlik oranı azalmaktadır
- Kırsal alanda turizmin gelişmesine bağlı olarak kadınların turizm işletmelerinin farklı departmanlarında istihdam edilmesiyle, çalışma yaşamında etkin olarak katılımı ve işsizlik oranı azalmaktadır
- Kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte aile pansiyonculuğu uygulamaları, yöre halkına ek bir gelir sağlamaktadır
- Kırsal alandaki turizm yatırımları ile birlikte, inşaat sektörüne bağlı yan sektörlerin gelirleri artmaktadır
- Kırsal alanlarda kalkınma hızı ile nüfus artış hızı arasındaki dengesizliğin sebep olduğu iç göçlerde turizm nede-

niyle azalma yaşanmaktadır. Bu süreç kentlerdeki gecekondulaşma ve çarpık kentleşme sorunlarının çözümüne olumlu katkıda bulunmaktadır.

- Kırsal turizm gelişmesiyle, kırsal alanlardaki turizm arzını oluşturan tarihi ve kültürel değerlerin ortaya çıkarılması ve korunması sonucunda kültürel bütünlük sağlanmakta ve kent insanı ile kırsal halk arasında bilgi akışının sağlanmasıyla kent ile kırsal alan arasındaki ilişki artmakta, farklılıklar azalmaktadır[7].

- Kent insanının kırsal hayatı yerinde görmesi sonucu kırsal hane halkının problemlerinin fark edilmesi ve çözüme kavuşturulması sağlanabilir[23].

- Kırsal turizm aktivitesi içerisinde köy düğünleri, yöresel el sanatları, yemekler ve sporlar gibi faaliyetlerin yer alması kırsal ekonominin geliştirilmesinin yanı sıra bölgenin tanıtılması açısından büyük önem taşımaktadır[14].

- Kırsal turizm sayesinde yerel halkın gelirinin artmasıyla sağlık ve eğitim gibi alanlarda artacaktır. Bunun yanında ulaştırma araçlarının, tarım araçlarının ve diğer yerel faaliyetlerin gelişmesini sağlayacaktır[12].

- Kırsal turizm, bir kırsal bölgede geliştiğinde, olumlu etkileri yanında olumsuz etkilerde yaratabilir, dolayısıyla kırsal turizmi bir yerde başlatmak kadar, sürdürülebilirliğini sağlamakta o denli önem taşır[21].

- Kırsal yörelerde turizmin gelişmesi sosyal ve kültürel planda yerli halkın tarım yörelerine özgü gelenek ve göreneklerinin kaybolmasına kadar varan bir “kültürel kirlenme”ye neden olabilmektedir

- Kırsal turizm tarımdan gelir sağlayan halkın, tarım sektörü dışına kaymasına neden olmaktadır. Kırsal turizmin plansız gelişimi tarımsal alanların azalmasına yol açmaktadır

- Arazi ve diğer gayrimenkul fiyatlarında spekülasyon artışları olmaktadır. Yabancıların satın alım gücü ile yerli nüfusun satın alım gücü arasındaki farklılıklar, fiyatların yükselmesine dolayısıyla enflasyonun artmasına sebep olmaktadır[27].

- Kırsal turizmden sağlanan gelir, yerli halka bu geliri tarım dışı hatta o yöre dışında değerlendirme şansı yaratır; o da başka sektörlerle sermaye akımını kuvvetlendirir ve kırsal turizmi yöreyi kalkındırma amacından uzaklaştırabilir[15].

Sandıklı Yöresinin Kırsal Turizm Potansiyeli

Afyon iline bağlı olan Sandıklı ilçesi; Türkiye'nin turizm kentleri olan Antalya ve Muğla illerine ulaşma konusunda kavşak noktasında bulunmaktadır. Termal kaynaklarıyla sağlık turizmi, Yunus Emre, Tabduk Emre ve Aziz Aberkios ile inanç turizmi, Akdağ, kanyonu ve yıllık atlarıyla doğa turizmi; ayrıca seracılık, yöresel lezzetler, sucuk ve leblebi imalatı gibi özellikleriyle marka kent olma yolunda çok önemli bir konuma sahiptir.

Sandıklı ilçesi, Ege bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde, Antalya-Ankara karayolu üzerinde yer alır. Sandıklı, doğusundaki Kumalar dağı eteğinde kurulmuştur. Yüzölçümü 1036 km² dir. Sandıklının çevresini, doğuda Afyon ilinin Şuhut ilçesi, Güneyde Kızılören ve Dinar ilçeleri, Denizli ilinin Çivril, Uşak ilinin Sivaslı, Afyon ilinin Hocalar ilçesi ve Kuzeyde ise Afyon'un Sincanlı ve merkez ilçeleri çevirir.

Anadolu eski çağlardan beri pek çok devletlere ve uygarlıklara sahne olmuştur. Bu topraklar üzerinde kurulan yerleşim ve uygarlık merkezlerinin adedi hayli kalabalıktır. İşte Sandıklı bu uygarlık merkezlerinden birisidir.

Sandıklı İlçesi aynı zamanda coğrafi konumu, şifalı termal suları, şifalı toprağı, tarımsal ürünleri, tarihi ve kültürel

zenginliği ve hepsinden önemlisi gönül dostu, dünyayı sevgi dolu şiirleriyle, söylemleriyle kucaklayan Yunus Emre'si ile adını sadece Türkiye'de değil dünyada da duyurmayı hak eden bir yöre olma özelliğini taşımaktadır[10].

Sandıklı yöresi barındırdığı imkânlar dâhilinde kırsal turizm açısından da elverişli bir konuma sahiptir.

Bu konuda yapılmış çalışmalardan bir tanesi de Afyonkarahisar İli Doğa Turizmi Master Planı (2013 – 2023) dir. Planda belirlenmiş olan kriterler doğrultusunda ilçeler bazında yapılmış incelemelerden sahip olunan değerlere bakıldığında, Sandıklı, ilçeler bazında en yüksek puan alan ilçe olmaktadır.. Sandıklı Yöresi'nin sahip olduğu sınırsız sayıdaki kırsal turizm kaynakları göz önüne alındığında, yörede yapılacak turistik faaliyetler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Rafting
- Kanyon Yürüyüşü
- Dağ Bisikletçiliği
- Dağ-Yayla Gezisi İmkânı
- Peyzaj Güzelliği(Foto Safari)
- Yaylada Konaklama
- Düzenlenmiş Doğa Gezisi Rotası
- Pansiyonculuk
- Aktif Yaılacılık
- Milli Parklar ve Sahalar
- Estetik Şelale Bulunan Yerler
- Botanik Gezilere Uygun Saha
- Yaban Hayatı Geliştirme Sahası
- Garantili Yaban Hayatı Gözlemi
- Ormanaltı Florası Tanıma Gezi İmkânı (Mantar vb.)
- Endemik Bitkilerin Gözlemi
- Çayır Şeklinde Gruplanmış Dağ Çiçekleri Gezisi (Görsellik Yüksek Bakir Doğa Parçaları Keşif Gezisi (Bakir Vadi Ve Bakir Orman Gibi Gizli Kalan Değerleri Keşfetme Gezileri)
- Gastronomi Gezisi (Gezi Günü Belirlenir. Gezi Günü Ziyaretçilerle Yöresel Yemekler Yapılarak Yedirilir)
- Yayla Gezisi İmkânı
- Tarihi Eserler, Sit Alanı
- Motorlu Gezi İmkânı
- Kanyon Görme İmkânı
- Atla Gezi [16].

Türkiye'de Uygulanan Kırsal Turizm Projeleri

Türkiye'de kırsal turizm, yayla turizmi, eko turizm ve macera turizmi başlıklarında kamu ve özel sektör tarafından geliştirilmektedir. Ancak, kırsal turizm denilince akla öncelikle yaylalar gelmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca dünyadaki turizm tercihlerinde meydana gelen değişime koşut olarak 1990 yılında “Yayla Turizmi Projesi” başlatılmıştır. Proje kapsamında Karadeniz Bölgesi ve Toroslar ‘da 26 adet yayla belirlenerek turizm merkezi kapsamına alınmıştır. Çalışmalar halen ülke genelinde devam etmektedir. Bakanlık, yayla turizminde, ülkenin kendine özgü doğal ve kültürel değerleri olan yaylaların ve yayla yaşamının, korunma ve kullanma dengesi dikkate alınarak turizm etkinlikleri içinde değerlendirilmesini amaçlamıştır.

Türkiye'de, son yıllarda yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri kırsal bölgelerin tarihini, doğal ve kültürel değerlerini yerli ve yabancı turistlerin ilgisine sunarak kırsal turizmden yararlanma çabaları içerisinde oldukları. Bunlardan birkaçını şöyle özetlenebilir:

- Ürgüp Belediyesi Kapadokya yöresinin kırsal yaşamını tanıtmak amacıyla 50 milyon dolar bütçeli bir projeyi gerçekleştirmeye karar vermiştir. Bu proje kapsamında yerli

ve yabancı turistler köy düğünlerine katılacak, geleneksel köy yemeklerini pişirecekler, inek ve koyun sağarak kırsal yaşamın içerisinde yer alacaklardır.

- Ortahisar Belediyesi Kızılcukur Vadisinde güneşin doğuş ve batışını turistlere izletmek amacıyla turlar düzenlenmektedirler. Her yıl bu turlara yaklaşık 30.000 kişi katılmaktadır.

- Kış döneminde Akdeniz, Marmara, Ege Bölgelerindeki köylerde geleneksel deve güreşleri düzenlenmektedir.

- Son yıllarda bazı turizm acenteleri İpek Yolu güzergâhında turlar düzenlenmektedirler.

- Erzincan ve Muğla'nın kırsal alanlarında profesyonel yamaç paraşütü yapılmaktadır[1].

- Ege Bölgesi'nde Karaburun'da uygulamaya başlanan Winpeace (Türkiye Yunanistan Kadın Barış Girişimi) Agro Turizm Projesi, bunlardan biridir. Amacı, kırsal kesim kadınlarına Agro Turizm eğitimi vermek, turistleri çiftliklerde, ev pansiyonlarında ağırlayarak, doğayla iç içe, özledikleri etkinlikleri yaşatmaktır. Bunlar, ekmek pişirmek, reçel yapmak, el işi öğrenmek, ata binmek, ormanda gezinmek gibi etkinliklerdir. Köy kadınlarının ekonomik özgürlüklerini kazanmalarının yanı sıra yerel el sanat ve zanaatlarının yok olmasını engellemek, geleneklerin sürdürülmesini sağlamak ve ekonomik şartları iyileştirerek, gençleri köylerde tutabilmek de projenin hedefleri arasında yer almaktadır[26].

- Eski bir Rum köyü olan Şirince, yaklaşık 10-15 yıldır kırsal turizmle iç içedir. Kültürel mirası ve halkın turizme olumlu bakış açıları, coğrafi konumun sağladığı avantajlar, köyü kırsal turizmde bölgenin en tanınmış köyü yapmıştır. Köyde halen bazı Rum evleri pansiyon olarak hizmet vermektedir ve burada imal edilen ve pazarlanan değişik şarap türleri Türkiye çapında ün kazanmıştır.

- Mumcular 'da kırsal turizm modeli kurmak amacıyla Mumcular köylerinde incelemeler yapılmış ve sonuç olarak belli özellikleri (zeytin, halıcılık, dağ köylerinin doğa ile bağı, kırsal özeliğini kaybetmemiş olması, vb.) ile kırsal turizme uygunluğu tespit edilmiştir. Mumcular 'da yapılan kırsal turizm aktiviteleri; halı ve el sanatları festivali, zeytin festivali, doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, çiftçi tezgâhları, hobi bahçeleri, deve güreşleri ve kampçılık faaliyetleri şeklindedir[24].

- Kastamonu Azdavay'da eko turizmin gerçekleştirilmesi projesi ve Yanık Ali Ağa Konağı restorasyon projesinin amacı, Kastamonu'nun Azdavay ilçesinde eko turizm altyapısının kurulması ve uygulamaya sokulması ile yerel sosyo-ekonomik yaşama ve bölgenin sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunmaktır. Projenin ana faaliyetleri ise; bir eko turizm merkezinin kurulması, geliştirilmesidir. Proje Azdavay'da geliştirilecek eko turizmin ulusal ve uluslararası eko turizm ağına entegrasyonu ve tanıtımı ile ilgili faaliyetleri içermektedir [22].

- Gökçeada örneği: Gökçeada, 1995 yılından itibaren, I. Derecede kalkınmaya öncelikli yöre kapsamına alınmıştır. Ekonomisi tarım, hayvancılık, balıkçılık ve turizme dayanmaktadır. Tarım bakanlığı ekolojik tarım yapılması amacıyla Gökçeada'yı pilot bölge olarak seçmiştir. Organik zeytinyağı üretimi, organik bal üretimi ve organik sofralık ve şaraplık üzüm üretimi projeleri başlatılmıştır. Gökçeada Belediyesi, 25 Haziran 2008 tarihinde imzalamış olduğu anlaşmayla Organik Yaşamı Ada'da Öğrenmek Projesi'ni başlatmıştır. Projenin temel hedefi, Gökçeada'yı organik üretime dayalı agroturizm konusunda cazibe merkezi haline getirmek için oluşturulacak turizm strateji planının İtalya'nın Sardunya Adası deneyimlerinden faydalanılarak geliştirilmesidir[17].

- Isparta'da kırsal turizme yönelik faaliyetler gerçek-

leştirilmektedir. Bunların en güzel örnekleri arasında Davraz Dağ Evleri gelmektedir. 2006 yılında hizmete açılan bu evler, yörenin mimari özellikleri dikkate alınarak inşa edilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın projesi ile bölgede köy pansiyonculuğunu geliştirmenin yanı sıra, otel ve motel gibi konaklama tesislerinin çoğalması ve turizmin hizmetine sunulması amaçlanmıştır. Bunun yanında doğal bitkilerden elde edilen ürünlerle kışlık besinlerin hazırlanması, saklanması, el işi ürünlerin hazırlanması ve sergilenmesi gibi aktivitelerle turizmin on iki aya yayılması düşünülmektedir. "Davraz Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi'nde" yer alan otellerde konaklayan kayak severler köy evlerinde akşam yemeği yemektedir. Yerli ve yabancı turistlere yöresel yemeklerin yanı sıra; ceviz, yumurta, peynir, pekmez, süt, badem gibi köyde üretilen gıdalar da sunulmaktadır. Köy evleri günübirlik ziyaretçilerin dışında, bir gün konaklamalı tur organizasyonlarına da hizmet vermektedir. Ayrıca köy halkının bir bölümü de ürettikleri ürünleri köyden geçen karayolu boyunca turistlere ve günübirlik ziyaretçilere pazarlamaktadır. Bu durum, aynı zamanda üreticinin hiçbir aracı ile muhatap olmadan kendi ürününü pazarlayabilmesi bakımından önemlidir. Tüketiciler açısından ise, satın alacağı ürünü birinci elden ürettiği mekânda satın alabilmenin ayrıcalığını yaşamaları sağlanmaktadır[4].

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evreni olarak Sandıklı ilçesinin tercih edilmesi, yörenin sahip olduğu kırsal altyapının varlığı olmuştur. Alan araştırması olarak Sandıklı İlçesinin seçilmesinde ki diğer bir amaç, daha önce bu yörede kırsal turizm potansiyeline ilişkin yerel halk algısını belirlemeye yönelik bir araştırma yapılmamış olmasıdır.

Veri Toplama Aracı ve Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak, iki bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Birinci bölümde yerel halkın demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise, yerel halkın görüşlerini ölçmeye yönelik 22 önermeden oluşan 5'li likerte göre (1: Kesinlikle Katılmıyorum; 5: Kesinlikle Katılıyorum) derecelendirilmiş sorular bulunmaktadır. Yallagöz,2010. Anket çalışması 03-05 Ekim 2015 tarihleri arasında Sandıklı'da yaşayan 400 kişi ile yüz yüze görüşmek suretiyle gerçekleştirilmiştir. Sandıklı'da yaşayan yerel halkın bir kısmına tesadüfi örneklem metodu ile anket uygulaması yapılmıştır. Anketlerde herhangi bir hata (eksik, hatalı doldurma vb.) olmadığı belirlenmiş ve doldurulan 400 anketin tamamı değerlendirilmeye alınmıştır.

Verilerin Analizi ve Güvenirlik

Çalışmada elde edilen veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Güvenirlik analizi için Cronbach's Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Kullanılan ölçeğinin güvenirlik katsayısı Cronbach's Alpha 0,72 olarak bulunmuştur. Araştırmada frekans analizlerinin yanı sıra veriler normal dağılım göstermediği için Mann-Withney U ve Kruskal-Wallis testleri (parametrik olmayan testler) ile bulguların değerlendirilmesi yapılmıştır. Güvenirlik analizini sapmaya uğratması nedeniyle değerlendirmeye alınmamış soru sayısı üçtür. Anket uygulaması gerçekleştirildikten sonra oluşturulan ifadeler katılımcıların verdiği yanıtlara göre yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri esas alınarak

Tablo 1: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Katılımcıya İlişkin Bilgiler	Sıklık (N)	Yüzde (%)	Katılımcıya İlişkin Bilgiler	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet			Mesleki Deneyim		
Erkek	223	55,8	1-5 Yıl	143	35,8
Kadın	177	44,2	6-10 Yıl	114	28,5
Medeni Durum			11-15 Yıl	57	14,3
Evli	203	50,8	16-20 Yıl	42	10,5
Bekâr	196	49,2	21 Yıl üzeri	44	11
Yaş			Turizm Sektörüyle Bağlantı		
18-25 yaş arası	111	27,8	Var	99	24,8
26-35 yaş arası	138	34,5	Yok	296	74
36-50 yaş arası	106	26,5	Turizmden Gelir Elde Etme Durumu		
50-65 yaş arası	44	11	Evet	92	23
Meslek			Hayır	291	72,8
Çiftçi	51	12,8	Sandıklı'da yaşama süresi		
Memur	117	29,3	1 yıldan az süredir	72	18
İşçi	89	22,3	1-5 yıldır	82	20,5
Ev Hanımı	41	10,3	6-10 yıldır	33	8,3
Emekli	20	5	11-15 yıldır	110	27,5
Diğer	82	20,5	15 yıldan fazla süredir	103	25,8
Ortalama Gelir			Ekonomik Faaliyet		
0-500 arası	84	21	Çiftçilik	22	5,5
501-1000 arası	95	23,8	Hayvancılık	17	4,3
1001-1500 arası	131	32,8	Çiftçilik -Hayvancılık	34	8,5
1501-2000 arası	59	14,8	Diğer	315	78,8
2500 ve üstü	31	7,8			
Mezuniyet Durumu					
İlkokul	82	20,5			
Ortaokul	98	24,5			
Lise	130	32,5			
Üniversite	71	17,8			
Lisansüstü	18	4,5			

analiz edilmiştir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmaya Katılan Kişilere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bu araştırmaya katılan toplam 400 kişinin % 55,8'i (223) erkek ve %44,3'ü (177) kadın olup, % 34,5 gibi büyük çoğunluğu 26 ile 35 yaş arasında olduğu görülmektedir. Yine % 27,8'i 18-25 yaş arası, % 26,5'i 36-50 yaş arası, % 11'i 50 ve 65 yaş arası olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anketi yanıtlayanların % 50,8'i evli, % 49,2'si bekâr olup, % 20,5'i ilköğretim, % 24,5'i ortaöğretim, % 32,5'i lise, %17,8'i üniversite ve %4,5'i lisansüstü mezundur. Katılımcıların %12,8'i çiftçi, 29,3'ü memur, 22,3'ü işçi, 10,3'ü ev hanımı, %5'i emekli ve %20,5'i diğer meslek gruplarında yer almaktadırlar. Anketi yanıtlayanların %21'i 0-500 arası, %23,8'i 501-1000 arası, % 32,8'i 1001-1500 arası, 14,8'i 1501-2000 arası ve 7,8'i 2500 ve üstü ortalama gelir seviyesine sahiptirler. Katılımcıların ise %35,8'i 1-5 yıl, %28,5'i 6-10 yıl, %14,3'ü 11-15 yıldır, %10,05'i 16-20 yıldır ve %11'i 21 yıl üzeri mesleki deneyime sahiptir. Turizm sektörüyle bağlantı durumuna ise %24,8'i var %74'ü yok cevabını vermiştir. Turizmden elde edilen gelir durumu sorusuna ise %23 evet, %72,8 hayır cevabını vermiştir. Sandıklı'da 15 yıldan fazla süredir yaşayan kesim %28,5 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Yine %27,5'i 11-15 yıldır, %20,5'i 1-5 yıldır, %18'i 1

yıldan az süredir ve %8,3'ü 6-10 yıl arası yaşamaktadırlar. Sürdürdükleri ekonomik faaliyetler bakımından çoğunluğu %78,8 ile diğer meslek grupları devamında ise %8,5 çiftçilik- hayvancılık beraber, %5,5 çiftçilik, %4,3 hayvancılık ile uğraşmaktadırlar.

Araştırma Alanına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma alanına ilişkin olarak hazırlanmış kapalı uçlu sorularla araştırmanın evrenini oluşturan Afyon-Sandıklı yöresinin kırsal turizm potansiyeline ilişkin kişilerin bu konu hakkındaki düşüncelerinin ve elde edilen faydaların belirlenmesine yönelik sorulardan elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

Kırsal Turizmin Yöre Kalkınmasına İlişkin Genel Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde "Alternatif bir turizm çeşidi olarak kırsal turizm çerçevesinde Yallagöz (2010) tarafından yapılan çalışmada belirtilen "Çanakale bölgesi Ayvacık Yöresi uygulaması"ndan yola çıkarak oluşturulan örnek 22 ifadeden oluşmaktadır. Bu ölçeği oluşturan ifadelerin aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınmaya İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İFADELER	$\bar{X}$	S.S.
Katılımcıların Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınmaya İlişkin Görüşleri	4,23	0,68
Kırsal turizm yöre halkının kazancının artmasına neden olmaktadır.	4,20	0,82
Sandıklı ilçesine ulaşımın kolay olması kırsal turizme yönelik hareketlilikte artışa katkı sunmaktadır.	4,15	0,81
Yöredeki doğal çevrenin bozulmamış olması kırsal turizm faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır	4,21	0,75
Yöremizin kırsal turizm faaliyetleri açısından cazip bir yer olduğunu düşünüyorum.	4,21	0,82
Yöremiz halkı kırsal turizm sayesinde, yeni iş olanakları ve ek gelir elde edeceklerdir.	4,35	0,69
Kırsal turizm yöremizde turizm faaliyetlerinin dört mevsime yayılmasını sağlamaktadır.	4,26	0,81
Kırsal turizm yatırımları çoğaltılmalıdır.	4,24	0,80
Yörenin turist çekiciliği kırsal turizme yönelik potansiyelden kaynaklanmaktadır.	4,22	0,78
Yörenin kırsal turizm imkânları çekicilik arz etmektedir	4,47	0,90
Yörede pansiyonculuk hizmeti veren yerlerin artırılması gerekmektedir.	4,16	0,90
Pansiyonculukla birlikte yöreme ait gelenek-görenek, yeme-içme ve yaşam tarzlarının tanıtımının daha kolay olacağını düşünüyorum.	4,16	0,84
Pansiyonda kalan kişilerle birlikte bağ-bahçe bakımı yapmak, çeşitli ürünler yetiştirmek ve o ürünlerden reçel, tarhana, haşhaş gibi tatları tatmak beni mutlu eder.	4,05	0,94
Yılın belli tarihlerinde yapılan hasat ve diğer etkinlikler yörede büyük etkinliğe sebep olmaktadır.	4,20	0,88
Yöremizde yaşayanların kendi imkânları sonucu ürettikleri sebze, meyve, sucuk, peynir, süt ürünlerini satmaları hem tüketiciyi hem üreticiyi memnun eder.	4,17	0,88
Yöreyle gelen turistler tarihi ve doğal güzelliklere saygı gösterip, zara verici davranışlarda bulunmazlar.	4,24	0,84
Kırsal turizm sayesinde yöre halkının gelirlerinde artış olmaktadır.	4,17	0,89
Yurtdışından gelen turistlere yöremizdeki tarihi, doğal değerleri gösteren broşürlerin verilmesi yörede henüz gelişmemiş olan dış turizmi arttıracaktır.	4,27	0,79
Yöremiz her yönden bir turizm, kültür, tarih, sağlık merkezi olduğuna inanıyorum yöremiz her yönden bir turizm, kültür, tarih, sağlık merkezi olduğuna inanıyorum.	4,25	0,81
Yöremizde yaşayan kadınların kırsal turizm sayesinde toplumdaki yerinin güçleneceğine inanıyorum.	4,32	0,80
Kırsal turizm sosyal olarak yeni insanlarla tanışma olanağı sağlar.	4,44	0,71
Kırsal turizm hayat şartlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.	4,49	0,70
Kırsal turizm kültürümüzü tanıtmak için iyi bir fırsattır.	4,62	0,59

Tablo 2, yerel halkın, Sandıklı Yöresindeki kırsal turizm potansiyeline yönelik verilen ifadelerle katılım düzeylerini göstermektedir. Tabloda da görüldüğü gibi katılımcıların kırsal turizm potansiyeline yönelik ifadelerle katılım düzeyleri ortalamasının 4,23 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, katılımcıların kırsal turizm potansiyeli içeren ifadelerle “Katılıyorum” seçeneğine yakın görüşte olduklarını ifade etmektedir. Kırsal turizm potansiyeliyle ilgili görüşler içerisinde en yüksek katılımın (4,62) gerçekleştiği ifadenin “Kırsal turizm kültürümüzü tanıtmak için iyi bir fırsattır.” ifadesi olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Kırsal turizm potansiyeli ile ilgili ifadelerde en düşük katılımın (4,05) “pansiyonda kalan kişilerle birlikte bağ-bahçe bakımı yapmak, çeşitli ürünler yetiştirmek ve o ürünlerden reçel, tarhana, haşhaş gibi tatları tatmak beni mutlu eder.” ifadesi olduğu görülmektedir.

Normal Dağılım Testi

Çalışmanın bundan sonraki testlerde hangi testlerin (parametrik veya parametrik olmayan) yapılmasının doğru olacağını belirlemek amacıyla anket yoluyla elde edilen verilerin “Tek örneklem Kolmogorov-Smirnov Testi” ile verilen bir dağılımın teorik bir dağılıma uygunluğu test edilmiştir. Söz konusu test sonucunda, Sandıklı yöresi kırsal turizm potansiyeline ait verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir ($P=0,00$; $p<0,05$). Dolayısıyla bundan sonraki testlerde parametrik olmayan testlerden yararlanılarak söz konusu değişkenler arasındaki ilişki ve bu değişkenleri etki-

leyen bağımsız değişkenler arasında bir farklılık olup olmadığı belirlenmeye çalışılacaktır.

Mann-Withney U Testi

Yerel halkın Sandıklı’da Kırsal turizmin gelişme potansiyeline yönelik düşüncelerinin cinsiyet ve medeni durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann-Withney U testi yapılmıştır. Yapılan test sonucunda “Sandıklı İlçesine ulaşımın kolay olması kırsal turizme yönelik hareketlilikte artışa katkı sunmaktadır.” ait ifadeye cinsiyete göre kadınların erkeklere göre daha yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir ($z=-3,87$, $p=0,000$).

Medeni durumlarına göre de yapılan testler sonucunda sadece “Yörenin kırsal turizm imkânları çekicilik arz etmektedir.” ifadesine evlilerin bekârlara göre daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmiştir ($z=-2,15$, $p=0,031$).

Turizm sektörüyle ilgili bağlantı durumlarına göre yapılan testler sonucunda “Kırsal turizm yöre halkının kazancının artmasına neden olmaktadır.” ($z=-1,97$, $p=0,049$), “Sandıklı ilçesine ulaşımın kolay olması kırsal turizme yönelik hareketlilikte artışa katkı sunmaktadır.” ($z=-2,22$, $p=0,026$), “Yörenin turist çekiciliği kırsal turizme yönelik potansiyelden kaynaklanmaktadır.” ($z=-2,00$, $p=0,045$) ve “Kırsal turizm köydeki hayat şartlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.” ($z=-1,97$, $p=0,049$) ifadesine turizm sektörü ile bağlantılı olanların daha yüksek katılım gösterdikleri tespit edilmiştir.

Turizmden elde edilen gelir durumlarına göre yapılan testler sonucunda “Kırsal turizm yöre halkının kazancının artmasına neden olmaktadır. ($z=-2,41$, $p=0,016$)”, “Sandıklı İlçesine ulaşımın kolay olması kırsal turizme yönelik hareketlilikte artışa katkı sunmaktadır. ($z=-3,26$, $p=0,001$)”, “Yöredeki doğal çevrenin güzel ve bozulmamış olması kırsal turizm faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır. ($z=-2,84$, $p=0,004$)” ve “Kırsal turizm köydeki hayat şartlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır. ($z=-1,99$, $p=0,047$)” ifadesine turizmden gelir elde edenlerin daha yüksek katılım gösterdikleri tespit edilmiştir.

Kruskal-Wallis Testi

Kruskal-Wallis testinde yörede yaşayanların yaş, mesleki durumu, ortalama gelirleri, mezuniyet durumları, mesleki deneyimleri, Sandıklı’da yaşama süreleri ve sürdürdükleri ekonomik faaliyetleri ile Sandıklı’da Kırsal turizmin gelişme potansiyeline yönelik bakış açıları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı test edilmiştir. Yapılan analizlere göre yöre halkının yaş grupları itibari ile 36-50 yaş aralığında ki kişilerin “Yörede pansiyonculuk hizmeti veren yerlerin artırılması gerekmektedir.” ifadesine diğer yaş gruplarındaki kişilere göre daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmiştir ($H=9,278$; $SD=3$; $p=0,026$).

Yapılan analizlere göre meslek seçimi itibari ile emekli statüsünde yer alan kişilerin “Sandıklı İlçesine ulaşımın kolay olması kırsal turizme yönelik hareketlilikte artışa katkı sunmaktadır. ($H=12,168$; $SD=5$; $p=0,033$)” ve “Yöredeki doğal çevrenin güzel ve bozulmamış olması kırsal turizm faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır. ($H=11,717$; $SD=5$; $p=0,039$)” ait ifadeye diğer meslek grubundaki kişilere göre daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri tespit edilmiştir.

Yapılan analizlere göre ortalama gelir seviyesi itibariyle 1000-1500 aralığında geliri olan kişilerin “Sandıklı İlçesine ulaşımın kolay olması kırsal turizme yönelik hareketlilikte artışa katkı sunmaktadır. ($H=20,859$; $SD=4$; $p=0,000$)” diğer gelir seviyesine sahip olan kişilere göre daha yüksek katılım gösterdikleri tespit edilmiştir.

Ortalama gelir seviyesi 1500- 2000 olan kişiler “Yöredeki doğal çevrenin güzel ve bozulmamış olması kırsal turizm faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır. ($H=12,175$; $SD=4$; $p=0,016$)” ait ifadeye diğer ortalama gelir grubundaki kişilere göre daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Ortalama gelir seviyesi 500- 1000 olan kişiler ise “Kırsal turizm köydeki hayat şartlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır. ($H=12,739$; $SD=4$; $p=0,013$)” ait ifadeye diğer ortalama gelir grubundaki kişilere göre daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmiştir.

Yapılan analizlere göre mezuniyet durumu itibariyle lise mezunu olan kişilerin “Sandıklı İlçesine ulaşımın kolay olması kırsal turizme yönelik hareketlilikte artışa katkı sunmaktadır. ($H=23,516$; $SD=4$; $p=0,000$)”, “Yörenin turist çekiciliği kırsal turizme yönelik potansiyelden kaynaklanmaktadır. ($H=15,021$; $SD=4$; $p=0,005$)” ve “Kırsal turizm kültürümüzü tanıtmak için iyi bir fırsattır. ($H=13,118$; $SD=4$; $p=0,011$)” ifadelerine katılım düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan analizlere göre 1-5 yıl arası mesleki deneyime sahip olan kişilerin “Yöredeki doğal çevrenin güzel ve bozulmamış olması kırsal turizm faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır. ($H=13,833$; $SD=4$; $p=0,008$)”, “Yöremizin kırsal turizm faaliyetleri açısından cazip bir yer olduğunu düşünüyorum. ($H=9,859$; $SD=4$; $p=0,043$)” ve “Kırsal turizm köydeki hayat şartlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.

($H=11,833$; $SD=4$; $p=0,019$)” sorularına daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri tespit edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm sektörüyle ilgili bağlantı durumlarına göre yapılan testler sonucunda “Kırsal turizm yöre halkının kazancının artmasına neden olmaktadır”, “Sandıklı İlçesine ulaşımın kolay olması kırsal turizme yönelik hareketlilikte artışa katkı sunmaktadır”, “Yörenin turist çekiciliği kırsal turizme yönelik potansiyelden kaynaklanmaktadır.” Ve “Kırsal turizm köydeki hayat şartlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.” ifadesine turizm sektörü ile bağlantılı olanların daha yüksek katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Dolayısıyla turizm sektörü ile bağlantılı olmayan kişilerinde turizm, kırsal turizm ve kırsal turizmin kalkınmaya etkileri konusunda bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Sandıklı yöresinin önemli kültür mirasları arasında yer alan tarihi evleri aslına uygun olarak restore edilmeli ve gerekirse turistlerin konaklayabilecekleri az odalı, otantik evlere dönüştürülmelidir. Eskiyen evlerin onarımı konusunda yerli halka yardım yapılmalı, gerekirse bazı kuruluşlar (banka, şirketler, vakıf vb.) sponsor olmalı ve evler yıkmaktan kurtarılmalıdır. Kırsal turizme muhakkak halkın eğitimiyle başlanmalı, yerel örgütler kurulmalı ve çok yönlü tanıtıma gidilmelidir.

“Yöredeki doğal çevrenin güzel ve bozulmamış olması kırsal turizm faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır.” ifadesine turizmden gelir elde edenlerin daha yüksek katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Dolayısıyla turizmden gelir elde etmeyen kişilerinde kırsal turizm ve kırsal turizmin kalkınmaya etkileri konusunda bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Yapılan analizlere göre yöre halkının yaş grupları itibari ile 36-50 yaş aralığında ki kişilerin “Yörede pansiyonculuk hizmeti veren yerlerin artırılması gerekmektedir.” ifadesine diğer yaş gruplarındaki kişilere göre daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Bu sebepten dolayı diğer yaş gruplarında ki kişilere de pansiyonculuk tanıtılmalı ve kırsal turizmin kalkınmaya etkileri konusunda bilgi verilmelidir.

Araştırma sonuçlarına genel itibariyle bakıldığında; Sandıklı ilçesinde yaşayan yerel halkın, yörelerinde var olan turizm olanaklarının kırsal turizme etkilerine dair ekonomik etkileri, sosyal ve kültürel etkilerine ilişkin olumlu yönde görüşe sahip oldukları görülmektedir.

Ayrıca doğal, tarihi ve kültürel değerlerinin de kırsal turizm bağlamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, kırsal turizm sektörünün gelişimi için yörede oluşturulacak dernekler ve diğer sivil toplum kuruluşları ile özel sektörün iş birliği önemlidir. Nitekim araştırma bulgularının değerlendirilmesi neticesinde görülmektedir ki, yöre halkı bu yönde iş birliğine açıktır.

Aynı zamanda insanlar, sürdürülebilir modellerden biri olan kırsal turizm sayesinde doğanın bir parçası olmanın yanı sıra söz konusu yörenin özgün değerlerini tüketme imkânına sahip olacaklardır. Bu imkân yöreye gelen yerli ve yabancı ziyaretçilere sunabilmek için yöresel değerlerin envanterinin oluşturulması ve kaybolmaya yüz tutmuş değerlerin canlandırılması yeni nesillere aktarılmalıdır.

Diğer taraftan Sandıklı ilçesinin doğal güzellikleri, zengin kültür motifleri, her yıl düzenlenen dünyayı sevgi dolu şiiirleriyle, söylemleriyle kucaklayan ‘Yunus Emre ve Hocası Tabduk Emre’yi Anma Etkinlikleri ve Termal Turizm Festivali’, ‘Kumalar yaylası Avdaz Dede Kültürel Tanıtım Festivali’ ve ‘Geleneksel Hıdırellez Şenlikleri’ etkinliklerinin kırsal turizm uygulamalarıyla uluslararası piyasaya açılması

söz konusu turizm türünün etkinliğini arttıracaktır.

Ancak çalışmanın periyodik olarak ve örneklem sayısı artırılarak tekrarlanması yörede kırsal turizmin gelişimi ve yöresel değerlerin korunup ekonomiyeye kazandırılması açısından katkı sağlayacaktır. Bu aynı zamanda araştırma sonuçlarının genellenilebilmesini mümkün kılacaktır.

KAYNAKÇA

[1] Akça, H., 2006. Assessment of Rural Tourism in Turkey Using Swot Analysis. Journal of Applied Sciences. Vol.6, Issue: 13, P.2838

[2] Albayrak, A., 2013. Alternatif Turizm. Ankara: Detay Yayıncılık. S.132.

[3] Bozok,D.,Kılıç,A., & Cevizkaya,G.,2014. Butik Ürünlerin Kırsal Turizmin Gelişimine Etkileri Konusunda Yerel Halkın Algılarının Belirlenmesi: Gönen Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi International. 68.

[4] Ceylan, S., & Demirkaya, H.,2011. Kış Turizmine Bağlı Olarak Gelişen Bir Kırsal Yerleşme ; Çobanisa Köyü. Doğu Coğrafya, 21.

[5] Çeken, H.,2012. Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi International, 11-16.

[6] Çeken, H., Karadağ, L., & Dalgın, T.,2007. Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 3.

[7] Ekiztepe, B., 2012. Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkileri: Teorik Bir Çalışma. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi International. 86.

[8] Esengün, K., Akça, H., & Saygılı, M., 2002. "Kırsal Alanların Kalkındırılmasında Kırsal Turizmin Rolü", Standard Dergisi, Sayı: 470, ss. 29-35.

[9] Geray, C., 1999. Kırsal Kalkınma Yöneltileri, İlçe Yerel Yönetimi ve İlçe Köy Birlikleri, Ç.Y.D., C.8, sayı: 2. 63-64.

[10] Güner, Y., 2014. Marka Kent Sandıklı. Afyon: Marka Kent Sandıklı Sempozyumu Bildiri Kitabı.

[11] Hacıoğlu, N., & Avcıkurt, C., 2008. Turistik Ürün Çeşitlendirmesi. Ankara: Nobel Yayınları.

[12] Halder, P.,2007. Rural Tourism-Challenges and Opportunities; Co-Operative, Rural & Bop Marketing. Kalinga Institute of Industrial Technology University, 121.

[13] Kahraman, N., & Türkay, O., 2011. Turizm ve Çevre. Ankara: Detay Yayıncılık.

[14] Köroğlu, A., & Köroğlu, Ö.,2006. Kırsal Turizmin Yöre Kalkınmasındaki Rolü, Buldan Yöresi Kırsal Turizm Potansiyeli. Denizli: Buldan Sempozyumu.

[15] Olalı, H., & Timur, A.,1986. Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri. İzmir :Ofis Ticaret Matbaacılık.

[16] Orman ve SU İşleri Bakanlığı.,2013 Afyonkarahisar İli Doğa Turizmi Master Planı. Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü: <http://bolge5.ormansu.gov.tr/5bolge/Files/resimliHaber/MasterPlan/AfyonkarahisarDTMP.pdf> [Erişildi: 08 20 2015].

[17] Özdemir, S.,2012. Kırsal Kalkınmada Kırsal Turizm Yararlanma Olanakları; Gökçeada Örneği. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(23), 19.

[18] Özkan, E.,2007. Türkiye'de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Kırsal Turizm. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

[19] Soykan, F., 1999. Doğa Çevre ve Kırsal Kültürle

Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, pp. 67

[20] Soykan, F., 2003. Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi. Ege Coğrafya Dergisi, Issue 12, Ss: 4-7.

[21] Soykan, F., 2006. Avrupa'da Kırsal Turizme Bakış Kazanılan Deneyim. Balıkesir: II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi

[22] Şerefioğlu, C.,2009. Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü. 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan IPARD Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri Önemi ve Beklenen Gelişmeler. Ankara: Uzmanlık Tezi.

[23] Tosun, C., & Şahin, S.,2006. Gelişen ve Değişen Eğilim: Ekoturizm . II.Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi. Balıkesir: Bildiriler Kitabı. s. 89.

[24] Un, E., Tutar, F., & Tutar, E.,2012. Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü; Türkiye Örneği. International Conference On Eurasian Economies, s. 348.

[25] World Tourism Organization (WTO), Rural Tourism in Europe: Experiences, Development and Perspectives, 2004, s.13

[26] Yıldırım, N.,1989. Çameli İlçesinin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Potansiyeli. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(2), 333.

[27] Zengin, B.,1999. Turizm coğrafyası. Sakarya Üniversitesi Yayınları, s.7.